

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia XIII (2015)

ISSN 2081–1861

Mariola Antczak

Kompetencje informacyjne uczestników finału Olimpiady Bibliologicznej i Informatologicznej w świetle badań własnych

Rola bibliotek i bibliotekarzy w edukacji informacyjnej uczniów była w ostatnich latach przedmiotem wielu publikacji¹, ponadto badacze interesowali się również oceną konkretnych umiejętności w tym obszarze uczniów w Polsce i nie tylko².

Biblioteka szkolna to specyficzne miejsce, w którym powinien być czas nie tylko na wypożyczanie książek, rozbudzanie zainteresowań i zamiłowań czytelnicznych, rozmowy z czytelnikami, ale również na pracę z uczniami uzdolnionymi. Zadaniem biblioteki szkolnej jest współpraca z nauczycielami przedmiotowymi w różnych zakresach, ale też realizacja własnych inicjatyw edukacyjnych. Najczęściej takimi dodatkowymi działaniami, wykraczającymi poza podstawowe obowiązki bibliotekarza szkolnego, są prowadzenie koła zainteresowań czy praca z młodzieżą nad gazetką szkolną.

W artykule postanowiono się skupić na ukazaniu nowej możliwości dla nauczycieli bibliotekarzy w zakresie pracy z uczniem zdolnym, którą stwarza inicjatywa pracowników wyższej uczelni – Olimpiada Bibliologiczna i Informatologiczna (BiI). Jednym z wielu celów, które ma w swoim regulaminie przedsięwzięcie (takich jak: rozbudzenie wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych zainteresowań związanych

¹ Por. m.in.: *Dzieci sieci. Raport z badań*, red. nauk. P. Siuda, G. D. Stunża, Gdańsk 2012; M. Antczak, *Rola bibliotek i bibliotekarzy szkolnych. Rola bibliotek i bibliotekarzy szkolnych w edukacji społeczeństwa informacyjnego na tle przeobrażeń oświatowych w Polsce w latach 1989–2007*, Łódź 2010; Taż, *Rola bibliotekarzy w nauczaniu umiejętności informacyjnych gimnazjalistów: wybrane zagadnienia*, „Przegląd Biblioteczny” 2010, r. 78, z. 1, s. 58–71; Taż, *Bibliotekarze szkolni wobec nowych wyzwań edukacyjnych początku XXI w. Wybrane zagadnienia*, [w:] *Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej: funkcje i wyzwania w XXI wieku*, red. S. Skórka, Kraków 2013, s. 22–41; J. Jasiewicz *Kompetencje informacyjne młodzieży: analiza, stan faktyczny, kształcenie na przykładzie Polski, Niemiec i Wielkiej Brytanii*, Warszawa 2012; *Czas przemian – czas wyzwań. Rola bibliotek i ośrodków informacji w procesie kształtowania kompetencji współczesnego człowieka*, red. J. Jasiewicz, E. B., Zyburt, Warszawa 2014; E. J. Kurkowska *Edukacja informacyjna w bibliotekach*, Warszawa 2012.

² Por. m.in.: J. Jasiewicz *Kompetencje informacyjne...*, dz. cyt., Warszawa 2012; K. Sijko, *Kompetencje komputerowe i informacyjne młodzieży w Polsce. Raport z międzynarodowego badania kompetencji komputerowych i informacyjnych ICILS*, Warszawa 2013, [online:] eduentuzjasci.pl/images/stories/publikacje/ibe-raport-icils.pdf [dostęp: 24.05.2015],

z książką, informacją, kulturą czytelnictwa i biblioteką, kształcenie i wychowywanie młodzieży do życia w społeczeństwie informacyjnym oraz traktowanie informacji jako szczególnego dobra niematerialnego) jest stworzenie okazji nauczycielom bibliotekarzom do pracy z uczniami o szczególnych uzdolnieniach³. Po raz pierwszy w Polsce praca z młodzieżą w ramach dodatkowych spotkań koncentrowałaby się w sposób szczególny wokół zarządzania informacją, czyli najważniejszej kompetencji jaką można zdobyć w toku edukacji. To wyraźny sygnał dla uczniów i społeczeństwa, że umiejętności, wiedza i szczególne postawy człowieka w zakresie pracy z informacją są pożądane, a podmiot je posiadający – wyróżniony i ceniony.

W świetle obowiązujących aktów prawnych, do najważniejszych umiejętności zdobywanych przez ucznia w trakcie kształcenia ogólnego na III i IV etapie edukacyjnym należą:

- czytanie – umiejętność rozumienia, wykorzystywania i refleksyjnego przetwarzania tekstów, w tym tekstów kultury, prowadząca do osiągnięcia własnych celów, rozwoju
- osobowego oraz aktywnego uczestnictwa w życiu społeczeństwa;
- umiejętność sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi;
- umiejętność wyszukiwania, selekcjonowania i krytycznej analizy informacji;
- umiejętność rozpoznawania własnych potrzeb edukacyjnych oraz uczenia się⁴.

A zatem w rozporządzeniu została podkreślona konieczność pracy nad kompetencjami informacyjnymi uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Nauczyciele bibliotekarze mają niezbędne kompetencje w zakresie uczenia: wyszukiwania, selekcjonowania, prezentowania, dokumentowania, selekcjonowania i przetwarzania informacji. Uczą się tego na studiach, podczas nich również zdobywają przygotowanie dydaktyczno-pedagogiczne, kwalifikujące ich jako najbardziej kompetentnych edukatorów w zakresie zarządzania informacją naszej młodzieży (również dzieci)⁵.

Nie zawsze nauczyciele bibliotekarze mieli czy mają okazję i pretekst do pracy we wskazanym obszarze z uczniami o szczególnych uzdolnieniach. Mogą to robić na przykład w ramach koła zainteresowań. Obecnie pojawiła się szczególna okazja i możliwość do realizacji tak ambitnych planów. Jest nią uczestnictwo w – stonkowo nowej propozycji Katedry Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego – Olimpiadzie Bibliologicznej i Informatologicznej (od września 2013 r.). Wydarzenie to stwarza niebywałą motywację do osobistego

³ *Olimpiada Bibliologiczna i Informatologiczna 2013*, [online:] <http://www.olimpiada-bii.uni.lodz.pl/> [dostęp: 24.05.2015].

⁴ *Rozporządzenie MEN z 23 grudnia 2008 r., Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego*.

⁵ M. Antczak, *Rola bibliotek i bibliotekarzy szkolnych w edukacji społeczeństwa informacyjnego na tle przeobrażeń oświatowych w Polsce w latach 1989–2007*, Łódź 2010.

rozwoju ucznia i poznania nowych zagadnień. To także szansa na zaspokojenie potrzeby satysfakcji i dowartościowania. Obie zaangażowane strony: zarówno nauczyciel jak i uczeń, mogą czerpać zyski z udziału w olimpiadzie i być może – ze zwycięstwa. Olimpiada to wspiana okazja do bycia zauważonym (w przypadku ucznia i jego opiekuna) w szkole przez dyrekcję, koleżanki i kolegów oraz rodziców. Udział w olimpiadzie to dla obu zainteresowanych grup prestiż, okazja do skierowania zainteresowania wymienionych grup na bibliotekę i zawód bibliotekarza.

W tekście opublikowanym przez Ośrodek Rozwoju Edukacji – Zespół ds. budowania Krajowego Systemu Wspierania Zdolności i Talentów czytamy, że „Uczeń zdolny potrzebuje indywidualizacji w procesie nauczania. Ważnym zadaniem nauczyciela jest tworzenie programów, projektów i propozycji ciekawych zajęć, rozwijających zdolności uczniów o ponadprzeciętnym potencjale w codziennej pracy dydaktyczno-wychowawczej”⁶. Olimpiada stwarza takie potencjalne możliwości. Czego dowiadujemy się z cytowanego dokumentu o potrzebach ucznia zdolnego – że oczekuje: „wsparcia psychologicznego i pedagogicznego, odpowiedzialnego opiekuna – mentora, tutora, przewodnika, dużej, rozumnej swobody w działaniu, udziału w planowaniu ścieżki rozwoju [...], motywowania do pracy przez ocenianie i możliwość prezentowania osiągnięć, współpracy opiekuna z rodzicami, innymi nauczycielami, pedagogiem, psychologiem, osobami spoza szkoły pracującymi z uczniem, dbałości o jego rozwój osobisty”⁷. Realizację wszystkich z wymienionych oczekiwań daje udział ucznia w olimpiadzie.

Postanowiono zbadać kompetencje informacyjne uczniów szkół ponadgimnazjalnych – uczestników Olimpiady Bił, do czego inspirację stanowiła publikacja Kamila Sijko *Kompetencje komputerowe i informacyjne młodzieży w Polsce*⁸. Planowanie badań opisano poniżej, w części metodologicznej.

Metodologia badań

Podrozdział ten poświęcono wskazaniu przedmiotu badań, omówieniu doboru grupy badawczej, celom, wykorzystanym metodom, ponadto podano planowany termin realizacji przedsięwzięcia.

Przedmiotem badań były kompetencje informacyjne wybranej grupy młodzieży ponadgimnazjalnej, specyficznej z kilku powodów: 1) szczególnie uzdolnionej, bowiem byli to finaliści olimpiady, 2) świadomie przygotowanej do realizacji zadań

⁶ *Kształcenie uczniów zdolnych – proponowane metody i formy pracy*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Zespół ds. budowania Krajowego Systemu Wspierania Zdolności i Talentów, CODN, 2009, [online:] <http://www.npseo.pl/data/documents/3/243/243.pdf> [dostęp: 24.05.2015].

⁷ Tamże, s. 4–5.

⁸ K. Sijko, *Kompetencje komputerowe i informacyjne młodzieży w Polsce. Raport z międzynarodowego badania kompetencji komputerowych i informacyjnych ICILS*, Warszawa 2013, [online:] eduentuzjasci.pl/images/stories/publikacje/ibe-raport-icils.pdf [dostęp: 24.05.2015].

z zakresu zarządzania informacją w praktyce, ponieważ uczestnicy zostali poinformowani o formule III etapu olimpiady.

Cel badań ankietowych stanowiła ocena trudności proponowanych dla uczestników olimpiady zadań, dokonana zarówno przez nauczycieli (opiekunów), jak i uczniów. Celem nadrzędnym badań było poznanie stopnia realizacji wszystkich zadań z zakresu zarządzania informacją przez uczestników olimpiady oraz wyłonienie tych, które zostaną uznane przez obie grupy respondentów za najłatwiejsze oraz najtrudniejsze; miałyby to w konsekwencji prowadzić do porównania wystawionych ocen trudności zadań praktycznych w obu grupach badawczych. Zastanawiano się, czy ocena stopnia trudności zadania przez ucznia będzie w jakiś sposób związana z jego poprawnym rozwiązaniem, teoretycznie powinna. W toku badań planowano również uzyskać odpowiedź na pytanie jak wielu nauczycieli bibliotekarzy brało udział w przygotowaniach uczniów do Olimpiady.

Aby zweryfikować umiejętności informacyjne uczniów posłużono się testem kompetencji, który mieli realizować w ramach olimpiady wykorzystując dostęp do Internetu oraz jako narzędzie realizacji zadania – komputer. Do osiągnięcia celu związanego z oceną skali trudności proponowanych na teście zadań wybrano metodę sondażu diagnostycznego, jako technikę – ankietę. Uczniowie, zgodnie z planem, mieli oceniać skalę trudności zadań przy okazji ich realizacji, zakreślając ocenę na teście w specjalnie do tego zaaranżowanym obszarze; nauczyciele – w ramach specjalnych ankiet (poświęconych tylko tejże ocenie) – w trakcie olimpiady, w oddzielnej sali. Do podsumowania wyników testu wybrano metodę statystyczną.

Badania, zarówno ankietowe jak i testowe, zaplanowano na 17 kwietnia 2015 r. Był to dzień finału II edycji Olimpiady Bibliologicznej i Informatologicznej.

Test kompetencji na potrzeby olimpiady opracowali: autorka artykułu oraz dr Grzegorz Czapnik z Katedry Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Łódzkiego. Zgodnie z przyjętymi założeniami miał zawierać pytania z zakresu wyszukiwania, selekcji, dokumentowania, przetwarzania i prezentowania informacji. Ostatecznie zaplanowano siedem zadań, na wykonanie których uczeń miał 40 minut⁹. Przy każdym poleceniu podano maksymalną, możliwą do zdobycia, liczbę punktów. Odpowiedzi do pytań otwartych należało wpisywać w pola tekstowe, w pytaniach z opcjami do wyboru – właściwe odpowiedzi zaznaczano kliknięciem myszy komputerowej. Wyniki swojej pracy uczniowie mieli zapisywać w formie elektronicznej w specjalnie przygotowanym pliku. Dodatkowym zadaniem dla uczniów była ocena trudności pytań w skali od 1 (bardzo łatwe) do 5 (bardzo trudne). W tym celu zamieszczono przy każdym pytaniu specjalną skalę, swoją ocenę uczeń zaznaczał kliknięciem myszy komputerowej. Wydrukowane

⁹ Testy były sprawdzane tego samego dnia przez Przewodniczącą i członków Komitetu Głównego Olimpiady BiI: Mariolę Antczak, Grzegorza Czapnika i Zbigniewa Gruszkę, aby można było ogłosić wyniki i wręczyć zwycięzcom nagrody. W czasie oczekiwania na rezultaty uczniowie zwiedzali pod opieką przewodnika Bibliotekę Wydziału Filologicznego. Wyniki ankiet nauczycieli oraz oceny skali trudności zadań wystawione przez uczniów były podsumowywane w późniejszym terminie przez Mariolę Antczak.

formularze z pytaniami oraz skalą oceny pytań przygotowano również dla nauczycieli-opiekunów. Ich zadaniem nie było rozwiązywanie zadań, a jedynie ocena skali ich trudności.

W pierwszym zadaniu uczniowie mieli zapisać plik na pulpicie komputera, nazywając go swoim nazwiskiem i imieniem według podanego wzoru, np. KłósRyszard.doc. Za poprawne zastosowanie się do polecenia finalista mógł otrzymać 1 pkt. Jeżeli plik był zapisany pod imieniem i nazwiskiem lub inaczej – uczeń nie otrzymywał punktu. Jeżeli dane na koniec pracy nie zostały zapisane i musiał to uczynić nadzorujący grupę pracownik Katedry – podobnie nie przyznawano punktu.

Drugie polecenie było związane z wygzekwowaniem od uczniów zapisu biogramu Wisławy Szymborskiej. Należało przygotować dokładnie pięć zdań, wykorzystując do tego przynajmniej trzy różne dokumenty źródłowe dostępne *online*. Oczekiwano od ucznia selekcji informacji i punktowano najważniejsze dane: daty urodzin i śmierci poetki, określenie kim była (np. poetka, eseistka, krytyk literacki, felietonistka itp.), podanie roku i informacji o przyznaniu nagrody Nobla i na koniec – podanie przynajmniej jednego tytułu utworu lub tomiku wierszy. Uznano, że te informacje są podstawowe i pozwalają jednoznacznie określić, kim była Szymborska. W zadaniu sprawdzano umiejętność selekcji informacji oraz dokładne ustosunkowanie się do wytycznych – zapisanie biogramu dokładnie w pięciu zdaniach, za co przyznawano 1 pkt. Za każdą z powyżej wyszczególnionych informacji również przyznawano po 1 punkcie. W sumie za to zadanie olimpijczyk mógł uzyskać 5 pkt.

Trzecie i czwarte zadania miały na celu weryfikację umiejętności dokumentowania źródeł informacji: elektronicznych i w formie piśmienniczej. Nie sprawdzano prawidłowej kolejności umieszczania danych w opisie, a jedynie uwzględnienie niezbędnych jego elementów.

W trzecim poleceniu poproszono uczniów o sporządzenie opisu bibliograficznego, wykorzystanych do przygotowania biogramu Szymborskiej, źródeł informacji. Punktowano podanie autora tekstu bądź hasła z encyklopedii lub słownika, tytułu tekstu lub nazwy strony, adresu internetowego oraz daty dostępu. Za każdą z tych danych uczeń mógł otrzymać 0,5 pkt., czyli mnożąc przez trzy źródła, za to zadanie – maksymalnie 6 pkt.

Czwarte polecenie było związane z podaniem niezbędnych elementów opisu, które powinny się pojawić przy opisie źródła w formie piśmienniczej. Oczekiwano podania: autora, tytułu, numeru wydania, roku wydania oraz ISBN. Za każdą z tych informacji uczeń otrzymywał po jednym punkcie, a zatem w sumie mógł otrzymać za poprawne wykonanie tego zadania 5 pkt.

W kolejnych poleceniach – piątym i szóstym – planowano zweryfikować umiejętność publikowania pozyskanych informacji w formie prezentacji Power Point. Ponieważ czas wykonania zadania nie pozwalał na wykonanie prezentacji, zapytano uczniów o zawartość danych na pierwszym slajdzie oraz o to, jakie informacje

powinny się bezwzględnie znaleźć w tak opracowanym materiale. Oba pytania miały charakter zamkniętych. Pośród kafeterii propozycji do wyboru w przypadku pierwszego slajdu prezentacji, oprócz prawidłowych danych, zamieszczono także błędne. Do nich należały: spis prezentowanych zagadnień, adres e-mail autora, bibliografia. Za zakreślenie tych odpowiedzi finalista otrzymywał punkty ujemne, za zaznaczenie prawidłowych danych – po 1 punkcie. Maksymalnie za to ćwiczenie można było uzyskać 4 pkt. Zgodnie ze standardami, autorzy testu przyjęli, że na pierwszym slajdzie prezentacji powinny się znaleźć: imię i nazwisko autora prezentacji, data wygłoszenia/opracowania prezentacji, instytucja, którą reprezentuje autor oraz tytuł opracowania. W punkcie 6 poproszono o podanie elementów, które bezwzględnie powinny się znaleźć w prezentacji. Do takich zaliczono: imię i nazwisko autora prezentacji, jej tytuł, datę wygłoszenia/opracowania prezentacji, instytucję, z którą jest związany autor, spis prezentowanych zagadnień, podsumowanie, bibliografię. Elementem, który autorom testu przysporzył wątpliwości, było podanie danych kontaktowych autora prezentacji (adresu e-mail). Nie do końca jest do informacji bezwzględnie wymagana, z drugiej strony, jeżeli publikujemy lub wygłaszamy referat, wykorzystując prezentację, powinniśmy oczekiwać polemiki z odbiorcami tekstu. Do tego jednak zmierzamy, opracowując i przetwarzając pozyskane informacje. Ostatecznie uznano, że zaznaczenie tego elementu będzie również punktowane, natomiast za brak jej podania nie będą przyznawane punkty ujemne. Takie natomiast planowano w przypadku wskazania odpowiedzi: wiek autora prezentacji – danej zupełnie zbędnej oraz cytatów – które mogą zostać zamieszczone w prezentacji, nie są jednak bezwzględnie wymagane. Podsumowując za to zadanie uczeń mógł otrzymać maksymalnie 3,5 pkt., po 0,5 pkt za prawidłowe zaznaczenie właściwego elementu.

Ostatnie zadanie – 7 – było rozbudowane i miało na celu sprawdzenie umiejętności wyszukiwania informacji z wykorzystaniem specjalistycznych baz danych. Do takich zaliczono: Przewodnik Bibliograficzny, FBC, ISAP, KaRo, INNOPAC, FIDKAR. W poleceniu zamieszczono sześć szczegółowych pytań (poleceń), na które nie można było znaleźć odpowiedzi wykorzystując jedynie pole wyszukiwawcze w przeglądarce Google do wpisania słów kluczowych. Finaliści zostali poproszeni przez organizatorów, by zapoznać się z wymienionymi bazami danych. Za każdą poprawną odpowiedź uzyskiwano po jednym punkcie. Tutaj nie przyznawano punktów ujemnych. Maksymalnie za to zadanie było 6 pkt. Ze szczegółowym wykazem pytań można zapoznać się analizując załącznik. Poprawna realizacja całego testu kompetencji, z uwzględnieniem pierwszego polecenia dotyczącego zapisu pliku w poprawnej formie, dawała okazję do zdobycia 30,5 pkt.

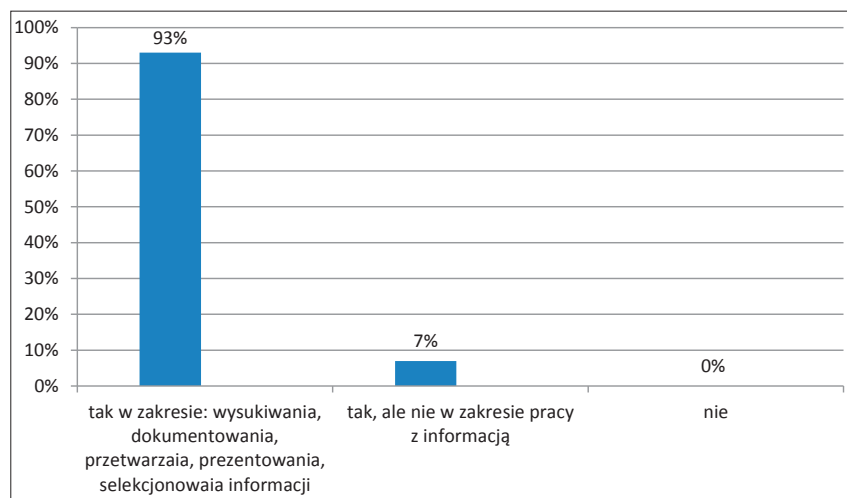
Omówienie wyników badań

Test kompetencji zrealizowano zgodnie z planem 17 kwietnia 2015 r. Wzięło w nim udział 23 uczniów 14 szkół ponadgimnazjalnych, jedna osoba spośród

wytypowanych finalistów nie dotarła. Opiekę nad olimpijczykami roztoczyło 14 nauczycieli i wszyscy oni wzięli udział w badaniach. Uczniowie podczas III etapu olimpiady zostali podzieleni na dwie grupy: połowa realizowała część teoretyczną, pozostali – praktyczną (test kompetencji) w pracowni komputerowej, potem grupy zamieniły się.

Udział nauczycieli bibliotekarzy w przygotowaniu finalistów do olimpiady

Podczas gdy uczniowie pisali testy lub odpowiadali na pytania w części teoretycznej, nauczycielom zostały wręczone anonimowe ankiety, zawierające pytania testowe przygotowane dla olimpijczyków z prośbą o ocenę skali ich trudności od 1 do 5. Ponadto opiekunowie otrzymali ankiety, w których zostali zapytani czy są nauczycielami bibliotekarzami, nauczycielami innego przedmiotu czy też kimś innym. Poproszono ich również, aby zadeklarowali, jaki udział – według ich wiedzy – miał w tym przedsięwzięciu nauczyciel bibliotekarz (o ile nim nie byli). W ankiecie wzięło udział 14 nauczycieli, z których 79% stanowili nauczyciele bibliotekarze, 36% – nauczyciele przedmiotowi (możliwe były podwójne kwalifikacje) i 7% – nie przynależało do żadnej z wymienionych grup. Prawie wszyscy ankietowani opiekunowie – 93% – brali osobisty udział w przygotowaniu olimpijczyków do zawodów. Wszyscy respondenci potwierdzili, że do olimpiady przygotowywali uczniów nauczyciele bibliotekarze (nawet, jeżeli ich nie było na sali), 93% z nich skupiło się w tym na zagadnieniach związanych z zarządzaniem informacją: wyszukiwaniem, selekcjonowaniem, opracowywaniem, dokumentowaniem, a zaledwie 7% skoncentrowało się na innych zagadnieniach (por. Wykres 1).

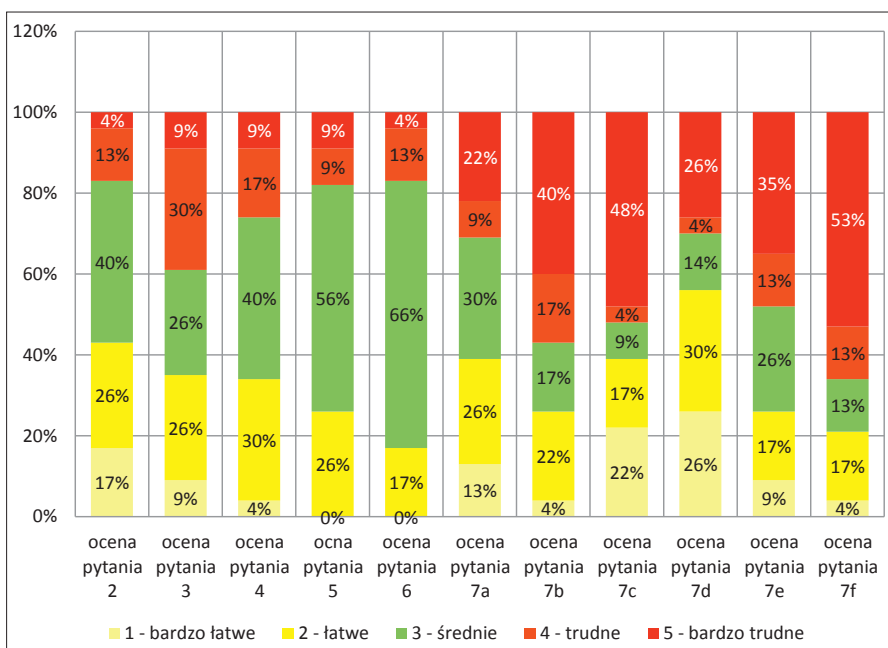

Wyk. 1. Przygotowywanie uczniów do Olimpiady Bibliologicznej i Informatologicznej przez nauczycieli bibliotekarzy (N=14)

Z wyników przeprowadzonych badań można wnioskować, że nauczyciele bibliotekarze angażowali się w kształcenie kompetencji informacyjnych olimpijczyków.

Ocena skali trudności poszczególnych zadań przez nauczycieli i uczniów

Jak wspomniano, nauczycieli poproszono również o ocenę skali poziomu trudności poszczególnych zadań od 1 – bardzo łatwe do 5 – bardzo trudne. Identyczne pytania zadano również olimpijczykom. Na wykresach 2 i 3 zgromadzono odpowiednie dane, odzwierciedlające oceny nauczycieli i uczniów.

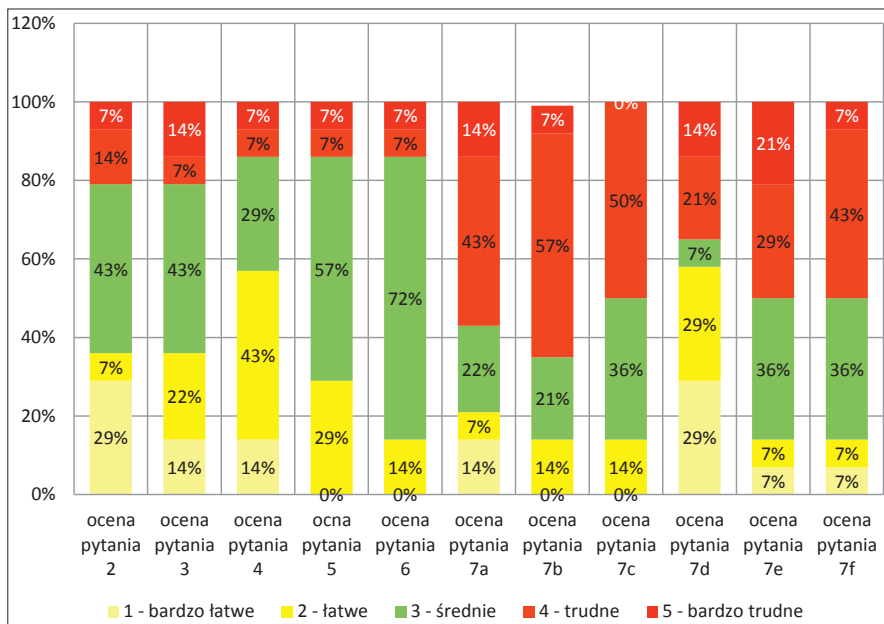

Wyk. 2. Ocena skali trudności poszczególnych pytań części praktycznej na Olimpiadzie Bibliologicznej i Informatologicznej przez uczniów (Nu=23)

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych, 17 maja 2015 r.

Analizując dane zamieszczone na wykresach 2 i 3, można zauważyć, że oceny uczniów pokrywały się tylko częściowo z ocenami nauczycieli. Zadania uznane przez nauczycieli za najłatwiejsze (po 29% wskazań) to: 2 i 7d (treść poszczególnych pytań - porównaj załącznik), przez uczniów: 7d (26%, a zatem podobne do nauczycieli) i 7c (22%). Najtrudniejsze dla uczniów były natomiast polecenia: 7f (53%), 7c (48%) i 7b (40%), dla nauczycieli zaś – 7e (21%). W ocenie nauczycieli i uczniów zadania polegające na wyszukiwaniu informacji cechowały się zróżnicowanym stopniem

trudności, w zależności od tego, z jakiej bazy należało skorzystać. Zdaniem obu grup ankietowanych największy problem sprawiły bazy: FIDKAR, FBC i KaRo.

Wyk. 3. Ocena skali trudności poszczególnych pytań części praktycznej na Olimpiadzie Bibliologicznej i Informatologicznej przez nauczycieli (Nn=14)

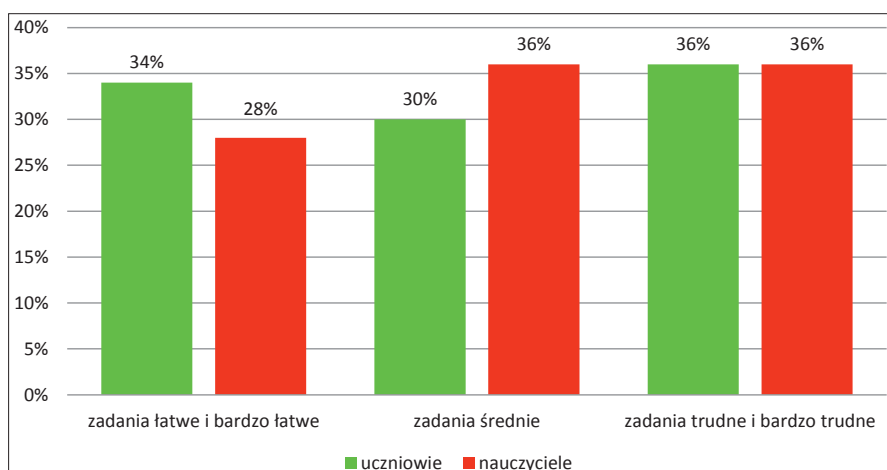
Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych, 17 maja 2015 r.

Nauczyciele i uczniowie byli zgodni co do średniej trudności zadań, i chociaż wskaźniki procentowe się różniły, to w obu przypadkach najczęściej do takich poleceń zaliczano pyt. 5 i 6 (odpowiednio uczniowie: 56% i 66% i nauczyciele: 57% i 72%). Było to zadanie dotyczące prezentowania danych w postaci prezentacji Power Point. Analizy dowodzą, że częściej za średniej trudności zadanie uznawano to, polegające na ustaleniu elementów, które powinny się znaleźć na pierwszym slajdzie prezentacji niż wymienienie informacji, które powinny się bezwzględnie znaleźć w całości opracowania. Pozostali respondenci, zarówno wśród uczniów, jak i nauczycieli, skłaniali się raczej do zaliczenia obydwu pytań do łatwych niż do trudnych.

Najłatwiejsze, zdaniem uczniów i nauczycieli, było zadanie polegające na wyszukiwaniu informacji w akcie prawnym pochodzącym z bazy ISAP (lub innej); nauczyciele za takie uznali również polecenie sporządzenia opisów bibliograficznych wykorzystanych przy formułowaniu biogramu źródeł. Do najtrudniejszych zadań uczniowie zaliczyli również to, należące do kategorii wyszukiwania, polegające na podaniu informacji, która z baz dostępnych w wyszukiwarce FIDKAR rejestruje *Życie książki* Jana Muszkowskiego (większość nauczycieli zaliczyła to polecenie do

trudnych, ale nie bardzo trudnych). Nauczyciele jako najtrudniejsze sklasyfikowali zadanie również polegające na wyszukiwaniu informacji, ale z wykorzystaniem bazy danych Karo. Należy podkreślić, że uczniowie też nie uznawali tego pytania za łatwe i gdyby zliczyć wskaźniki procentowe odpowiedzi trudne i bardzo trudne, to zarówno wśród uczniów jak i nauczycieli mielibyśmy podobny wskaźnik procentowy – tj. około 50%.

Porównując dane dotyczące oceny wszystkich zadań przez wszystkich respondentów (por. Wykres 4), zwraca uwagę podobieństwo w ocenach poleceń testowych obu grup badawczych: nauczycieli i uczniów. Niewielkie różnice we wskaźnikach procentowych świadczą o podobnym odbiorze trudności całego testu. Są one jednocześnie dowodem na to, że test nie został oceniony równomiernie, i – zdaniem obu grup ankietowanych – było w nim w tych samych proporcjach: 1) zadań łatwych i bardzo łatwych, 2) zadań ocenionych jako średnie oraz 3) poleceń trudnych i bardzo trudnych. W poszczególnych kategoriach odnotowano wskaźniki procentowe oscylujące wokół 30%.

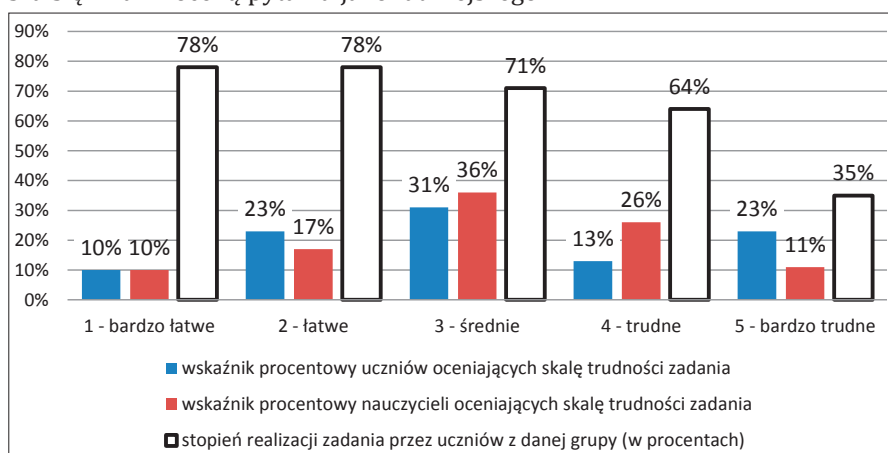
Wyk. 4. Ocena skali trudności wszystkich zadań: porównanie ocen nauczycieli (Nzn=253) i uczniów (Nzu=154) N – liczba wszystkich ocen wszystkich zadań dokonana przez wszystkich respondentów z danej grupy

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych, 17 maja 2015 r.

Zbiorcze zestawienie ocen stopnia trudności pytań testowych i skuteczności ich poprawnej realizacji zaprezentowano na wykresie 5. Zamieszczono w nim wskaźniki oceny skali trudności zadań nadane przez nauczycieli i uczniów oraz wskaźniki odzwierciedlające stopień realizacji poszczególnych zadań przez uczniów (z danej grupy ocen).

Jak można zauważyć analizując dane na wykresie, nie wszyscy finaliści, którzy zaznaczyli zadanie jako bardzo łatwe lub łatwe, poradzili sobie z jego rozwiązaniem. W obu wypadkach takich uczniów było 78%. Ciekawie wypada również

porównanie wskaźników procentowych tych olimpijczyków, którzy zaklasyfikowali polecenie jako trudne lub bardzo trudne. Należałoby się spodziewać, że w świetle takiej oceny niewielu z nich poradzi sobie z poprawnym rozwiązaniem zadania. Tymczasem spośród tych, którzy cenili zadanie jako trudne aż 64% rozwiązało je poprawnie; spośród tych, którzy oznaczyli je jako bardzo trudne ponad jedna trzecia poradziła sobie z właściwym wynikiem. A zatem ocena trudności zadania nie zawsze szła w parze z jego wykonaniem, chociaż można zauważyć, że mimo wszystko wskaźnik procentowy uczniów prawidłowo realizujących zadanie zwiększa się wraz z oceną pytania jako łatwiejszego.

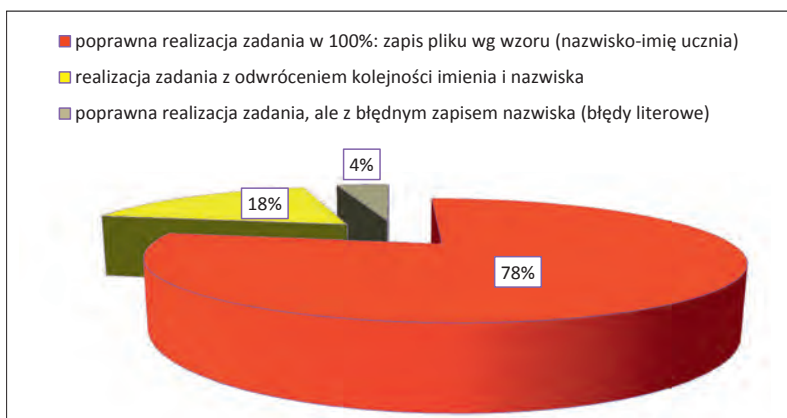

Wyk. 5. Ocena skali trudności wszystkich pytań części praktycznej Olimpiady Bibliologicznej i Informatologicznej przez nauczycieli (Nn=14) i uczniów (Nu=23) w odniesieniu do stopnia ich realizacji przez daną grupę uczniów

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych, 17 maja 2015 r.

Podsumowując tę część badań należy podkreślić, że, oceny skali trudności poszczególnych zadań przez nauczycieli i uczniów pokrywały się jedynie częściowo. Ocena całościowa skali trudności pytań testowych obu grup ankietowanych wypadła natomiast niemalże identycznie. W każdej kategorii: 1) pytania trudne (i bardzo trudne), 2) średnio trudne i 3) łatwe (i bardzo łatwe) odnotowano proporcjonalnie podobną liczbę wskazań. W skali całego testu można zauważyć, że im w opinii uczniów zadanie było trudniejsze, tym więcej spośród nich miało kłopot z jego rozwiązaniem.

Poprawny zapis pliku z wypełnionym testem był dla uczestników olimpiady okazją do zgromadzenia 1 punktu. Przyznawano go za zapisanie danych na koniec wypełniania formularza oraz za zastosowanie się do wytycznych, wedle których zapisu należało dokonać zgodnie z podanym wzorem, rozpoczynając od swojego nazwiska, np. KłosRyszard.doc. Polecenie wydawało się proste, jednak poprawnie wykonało je 78% finalistów (por. Wykres 6). Pozostali odwracali kolejność imienia i nazwiska lub też zapisywali pliki z błędami literowymi.

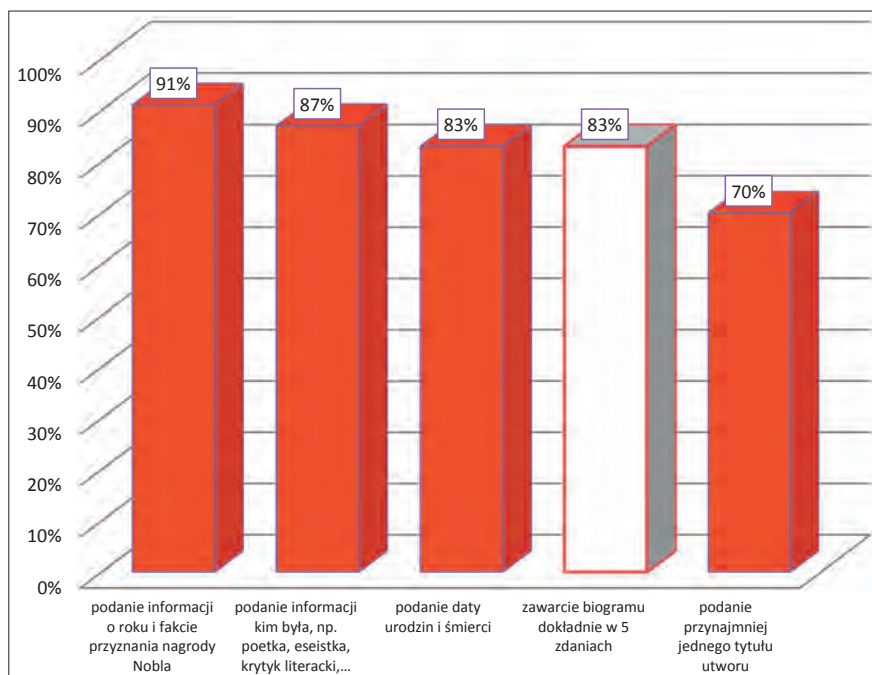
Wyk. 6. Zadanie nr 1 – Zapis pliku według podanego wzoru: rozkład procentowy poprawności realizacji zadania przez uczniów (N=23)

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych, 17 maja 2015 r.

Zauważone błędy prawdopodobnie wynikały z nieuwagi lub też niezbyt dokładnego zapoznania się z poleceniami. Być może uczniom wydawało się, że nie ma to znaczenia, czy podadzą swoje imię czy nazwisko w pliku jako pierwsze.

Podsumowując, poprawnie zapisać plik według wskazówek potrafiło około trzech na czterech uczniów. Chociaż wskaźnik można określić jako wysoki, dla specyficznej grupy uczniów – uzdolnionych, przygotowanych do etapu finałowego olimpiady, należałoby go sklasyfikować jako nie w pełni satysfakcjonujący.

Drugie zadanie w części praktycznej polegało na napisaniu krótkiego (5 zdań) biogramu W. Szyborskiej z wykorzystaniem do tego celu przynajmniej trzech źródeł informacji dostępnych *online*. Okazało się, że najczęściej podawaną informacją przez uczniów była ta, która dotyczyła przyznania poetce nagrody Nobla (91% odpowiedzi), (por. Wykres 7). Co ciekawe była ona częściej podawana niż daty urodzin i śmierci noblistki (83%). Drugim, najczęściej pojawiającym się elementem opisu była informacja kim była Szyborska (87%). Tytuły utworów autorki podawało 7 na 10 uczniów. Zastanawiano się przygotowując test, czy młodzież „przeklei” informacje z Wikipedii czy też zastosuje się do polecenia i preselekcjonuje treści, ograniczając wypowiedź do 5 zdań. Biogram Szyborskiej zamieszczony w Wikipedii został tak skonstruowany, że gdyby przekleić pierwsze pięć zdań, w biogramie nie znalazłyby się wymagane przez organizatorów dane. Uczniowie natomiast nie dostali dodatkowych wskazówek co do preferowanych treści i decyzję o danych priorytetowych musieli podjąć sami. Tym bardziej zadowolenie organizatorów spowodował fakt zastosowania się do tej części polecenia aż 83% uczestników (por. Wykres 7).

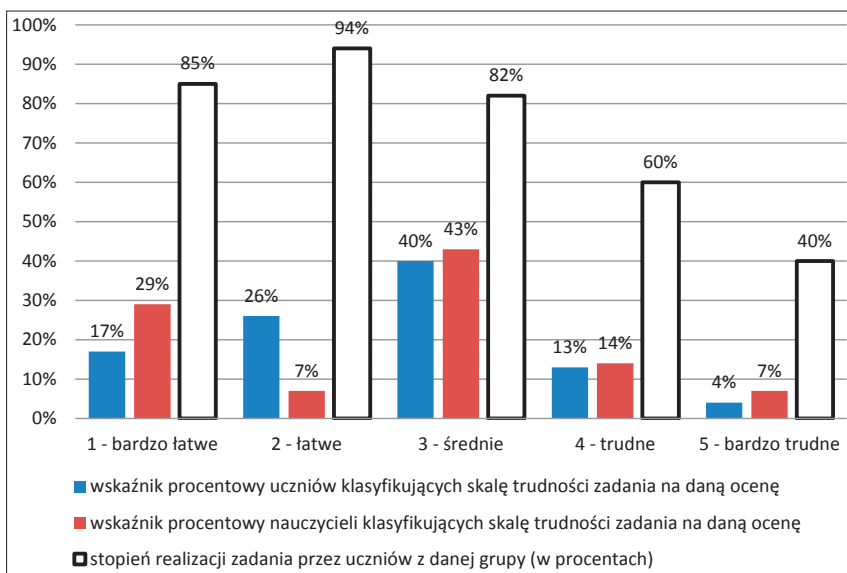
Wyk. 7. Zadanie nr 2 – Informacje na temat Wisławy Szymborskiej, które powinny znaleźć się w jej biogramie w wyniku selekcji: rozkład procentowy uczniów udzielających prawidłowych odpowiedzi w zakresie poszczególnych danych (Nu=23)

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych, 17 maja 2015 r.

Zadanie drugie zostało ocenione przez większość uczestników jako średniej trudności (por. Wykres 8). Jedynie 17% uczniów zaliczyło je do trudnych lub bardzo trudnych. Podobnego zdania byli nauczyciele – łącznie 21%. Można zauważyć, że im zadanie uznane było za trudniejsze, tym mniejsza grupa uczniów je realizowała. Mniejszy odsetek stanowiły oceny klasyfikujące to polecenie jako bardzo łatwe. Spośród tej grupy wywiązało się z zadania 85% finalistów, więcej – bo 94% – wykonało polecenie spośród tych, którzy ocenili zadanie jako łatwe.

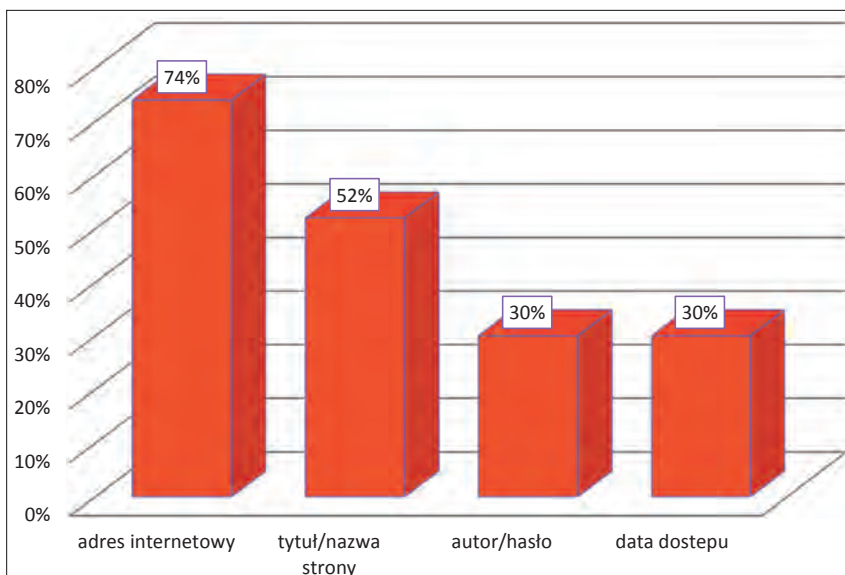
Podsumowując, nauczyciele i uczniowie byli raczej zgodni w ocenie trudności pytania i większość respondentów z obu grup sklasyfikowało je jako średniej trudności. Im zadanie oceniane było przez daną grupę uczniów jako trudniejsze, tym odnotowano mniejszy wskaźnik procentowy tych, którzy je zrealizowali poprawnie; z małym wyjątkiem: więcej uczniów rozwiązało poprawnie zadanie spośród tych, którzy zaklasyfikowali polecenie jako łatwe niż bardzo łatwe. Większość uczniów nie miała problemu ze sporządzeniem biogramu W. Szymborskiej, zapisywała go w wymaganych 5 zdaniach, podając oczekiwane w toku selekcji dane. Polecenie zostało zrealizowane w 83%¹⁰.

¹⁰ Wskaźnik procentowy obliczono z proporcji: liczba poprawnych odpowiedzi w wymienionych 5 kategoriach w stosunku do wszystkich potencjalnych poprawnych odpowiedzi, czyli $N=23 \times 5=115$.

Wyk. 8. Ocena skali trudności zadania nr 2 przez uczniów ($N_u=23$) i nauczycieli ($N_n=14$) w odniesieniu do stopnia jego realizacji przez daną grupę uczniów

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych, 17 maja 2015 r.

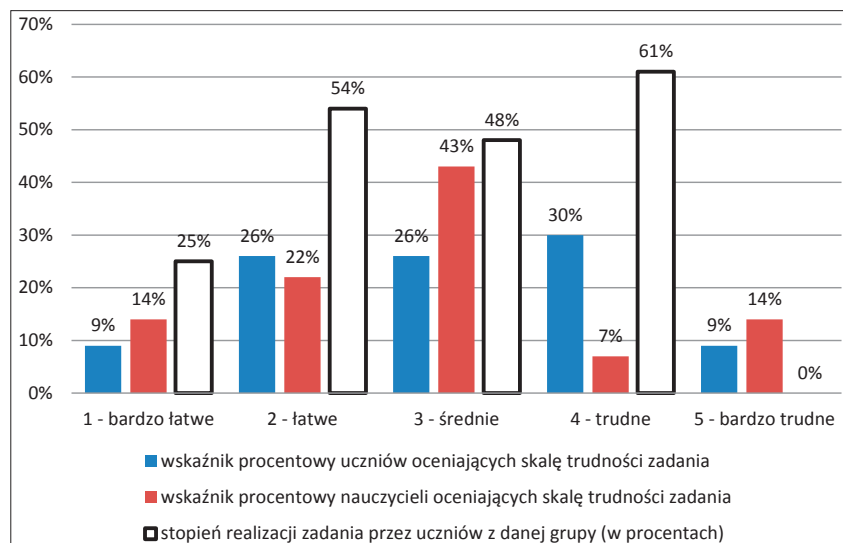

Wyk. 9. Zadanie nr 3 – Dane bibliograficzne, które uczeń powinien uwzględnić w opisie źródła internetowego: rozkład procentowy uczniów ($N_u=23$) wskazujących prawidłowe elementy

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych, 17 maja 2015 r.

Zadanie trzecie polegało na sporządzeniu opisów bibliograficznych wykorzystanych do przygotowania biogramu Szymborskiej tekstów. Punktowano podanie adresu internetowego i daty dostępu oraz autora tekstu lub hasła (w przypadku encyklopedii lub słownika), jak również tytułu artykułu, strony internetowej, encyklopedii itp. Najczęściej uczniowie podawali adres internetowy (74%; por. Wykres 9), około połowa uwzględniła tytuł lub nazwę strony. Autora tekstu oraz datę dostępu zamieszczano raczej rzadko, pamiętał o tym zaledwie co trzeci finalista.

Zadanie ocenione przez większość uczestników jako średnie, łatwe a nawet bardzo łatwe, często nie było wykonywane poprawnie (por. Wykres 10). Trudno było odnaleźć wyraźną zależność między określeniem skali trudności pytania przez finalistów a poprawnym jego rozwiązaniem. Dobrych rozwiązań zadania szukano na potrzeby badań (nie tak jak w podsumowaniu testu na potrzeby olimpiady) wśród wszystkich elementów spośród trzech opisów i zaliczano jako poprawną odpowiedź tę, która pojawiała się chociażby w jednym z nich. Najczęściej właściwe elementy podawali ci uczniowie, którzy klasyfikowali zdanie jako trudne (61% poprawnych). Trafnie natomiast oceniła je grupa uważających je za bardzo trudne – nikt spośród nich nie podał dobrych odpowiedzi. Wbrew oczekiwaniom spośród 9% grupy uczniów klasyfikujących zadanie jako bardzo łatwe – radził z nim sobie jedynie jeden na czterech.

Wyk. 10. Ocena skali trudności zadania nr 3 przez uczniów (Nu=23) i nauczycieli (Nn=14) w odniesieniu do stopnia jego realizacji przez daną grupę uczniów

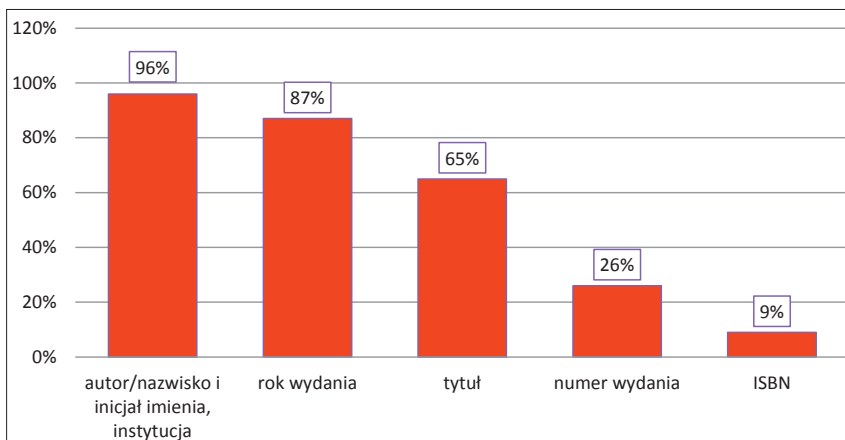
Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych, 17 maja 2015 r.

Najwyższą dysproporcję między oceną zadania przez uczniów i nauczycieli można było odnotować w przypadku klasyfikacji w kategorii „trudne”. Za takie uznało je o 23% więcej uczniów niż nauczycieli. Ci z kolei częściej oceniali je na

średnie (43%), różniąc się tym samym w ocenie od uczniów, których było o 17% mniej.

Podsumowując, nauczyciele i uczniowie nie byli zgodni w ocenie trudności pytania w kategoriach średnie i trudne. Więcej nauczycieli zaliczało je do średniej trudności, dla uczniów było ono natomiast trudne. Nie można było też znaleźć zależności między oceną zadania przez daną grupę uczniów a wskaźnikiem procentowym tych, którzy je zrealizowali poprawnie. Większość uczniów nie miała problemu z podaniem adresu internetowego wśród elementów opisu, 52% podawało tytuł lub/i nazwę strony, niestety większość ograniczała się do wymienionych elementów nie rozbudowując opisu. Polecenie zrealizowano w 47%¹¹.

Pytanie czwarte także zostało skonstruowane tak, aby zweryfikować kompetencje dotyczące dokumentowania informacji, a ściślej – sporządzania opisu bibliograficznego dokumentu piśmienniczego. Nie oceniano poprawnej kolejności elementów opisu, a jedynie jego występowanie. Punktowane było uwzględnienie takich elementów, jak: autor, tytuł, numer wydania, rok wydania i ISBN. Prawie wszyscy uczestnicy (96%; por. Wykres 11) uznali, że w takim opisie bibliograficznym powinno się podać autora, prawie 10% mniej pamiętało o roku wydania; ponad połowa (65%) nie zapomniała o tytule; 26% uczniów podawało wśród elementów opisu numer wydania, zważywszy jednak na specyfikę tego elementu można uznać, że to często. Młodzież najczęściej pomijała w opisie ISBN (podało ten element 9%), który w normach dotyczących sporządzania bibliografii załącznikowych wymieniany jest dla dokumentów piśmienniczych od 2002 r. jako obowiązkowy.

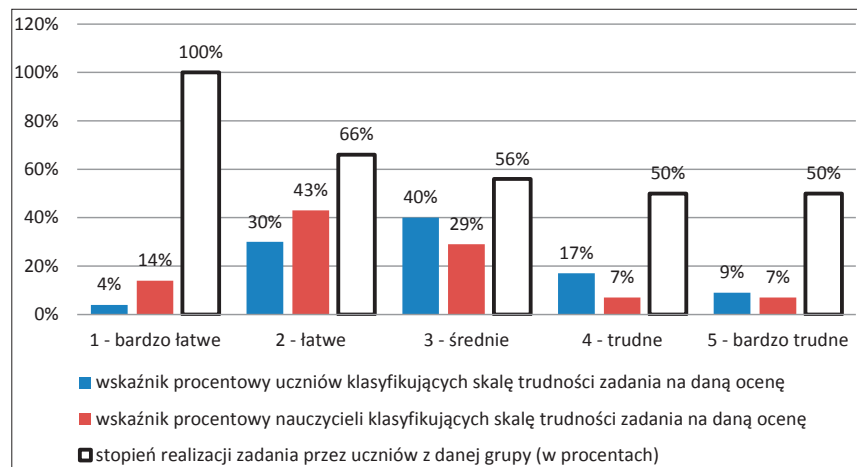

Wyk. 11. Zadanie nr 4 – Elementy opisu bibliograficznego drukowanego źródła informacji: rozkład procentowy uczniów (Nu=23) wskazujących prawidłowe elementy

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych, 17 maja 2015 r.

¹¹ Wskaźnik procentowy obliczono z proporcji: liczba poprawnych odpowiedzi w wymienionych 4 kategoriach w stosunku do wszystkich potencjalnych poprawnych odpowiedzi, czyli $N=23 \times 4=92$.

Zadanie nr 4 przez 43% nauczycieli zostało ocenione jako łatwe. Takie samo zdanie miało jednak o 13% uczniów mniej. Częściej uważali je natomiast jako średniej trudności (40%), którą to ocenę podzieliło o 11% mniej nauczycieli (por. Wykres 12). Pomędzy oceną skali trudności zadania przez uczniów a jego realizacją dało się zauważyć wyraźną zależność, i tak – zgodnie z oczekiwaniami – im zadanie łatwiejsze w ocenie uczniów - tym większa grupa je realizowała poprawnie. Polecenie ocenione jako „trudne” lub „bardzo trudne” w obu kategoriach zostało wykonane poprawnie przez połowę danej grupy uczniów.

Wyk. 12. Ocena skali trudności zadania nr 4 przez uczniów (Nu=23) i nauczycieli (Nn=14) w odniesieniu do stopnia jego realizacji przez daną grupę uczniów

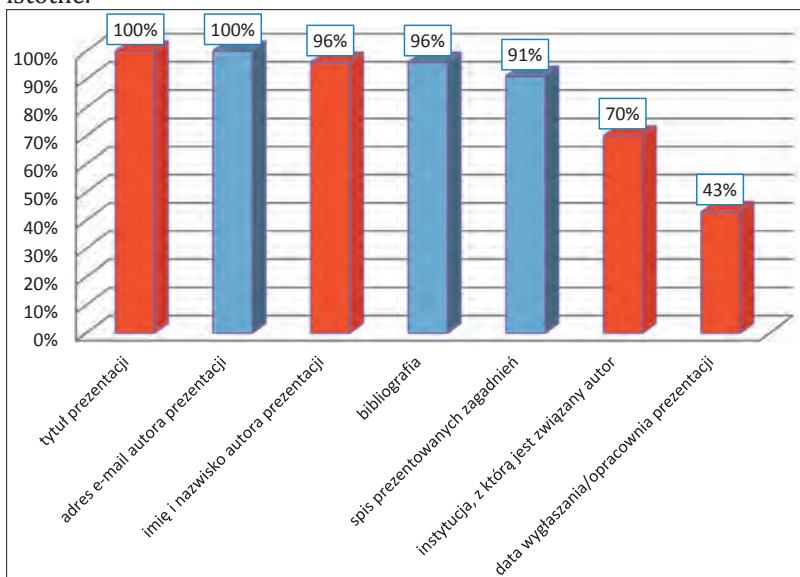
Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych, 17 maja 2015 r.

Dokonując podsumowania nasuwa się wniosek, że nauczyciele i uczniowie raczej byli zgodni w ocenie trudności pytań, a różnice nie przekraczały 13%. Większość nauczycieli zaliczyło je do łatwych, dla uczniów cechowało się ono natomiast częściej średnim stopniem trudności. Można było znaleźć zależność między oceną zadania przez daną grupę uczniów a wskaźnikami procentowymi tych, którzy je zrealizowali poprawnie. Im zadanie oceniane jako trudniejsze, tym mniej uczniów rozwiązywało je poprawnie. Większość uczniów nie miała problemu z podaniem autora, roku wydania i tytułu dzieła jako elementów obowiązkowych opisu, rzadko pamiętano o numerze wydania i jeszcze rzadziej o ISBN. Polecenie zostało wykonane w 59%¹².

Celem kolejnych dwóch zadań testowych była weryfikacja umiejętności sporządzania prezentacji Power Point, podstawowego narzędzia do podsumowywania, przetwarzania, porządkowania wyszukanych informacji przez ucznia pod

¹² Wskaźnik procentowy obliczono z proporcji: liczba poprawnych odpowiedzi w wymienionych 5 kategoriach w stosunku do wszystkich potencjalnych poprawnych odpowiedzi, czyli $N=23 \times 5=115$.

kątem realizacji wyznaczonych zadań i tematu pracy. Ponieważ ze względu na ograniczony czas testu, nie było możliwe, aby uczniowie przygotowywali całą prezentację, zapytano ich o wiedzę na temat poszczególnych elementów składowych jej zawartości (pyt. 6) ze szczególnym uwzględnieniem pierwszego slajdu (pyt. 5). Wskaźniki procentowe odzwierciedlające wypowiedzi uczniów zamieszczono na Wykresie 13 i 15. Jak wynika z analizy danych, młodzież nie miała z tym zadaniem problemów. Wszyscy zaliczyli do poprawnych odpowiedzi tytuł prezentacji, prawie wszyscy (96%) nazwisko i imię autora, większość (70%) nie miała wątpliwości, że należy podać nazwę instytucji, z którą autor jest związany. Niestety, 43% uczniów nie uważało daty przygotowania lub wygłaszania prezentacji za ważną, a przecież informacje się dezaktualizują. Bez względu na fakt, czy prezentacja miałyby czy też nie być publikowana, określenie daty jej wykonania/wygłoszenia należy uznać za istotne.

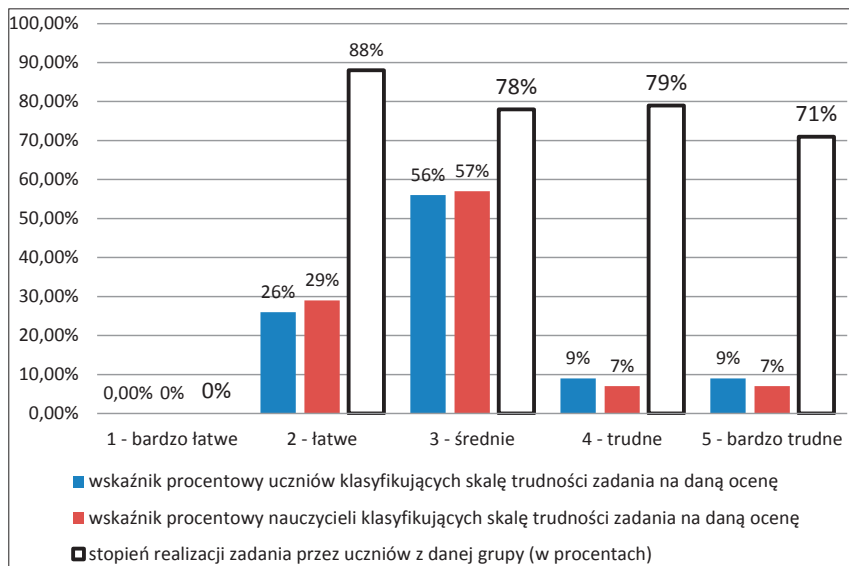

Wyk. 13. Zadanie nr 5 – Informacje, które powinny się znaleźć na pierwszym slajdzie prezentacji: rozkład procentowy uczniów (Nu=23) wskazujących prawidłowe elementy czerwonym kolorem oznaczono elementy właściwe; niebieskim niewłaściwe

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych, 17 maja 2015 r.

Zadanie, z którym finaliści poradzili sobie bardzo dobrze nie zostało uznane za bardzo łatwe przez żadnego z nich (por. Wykres 14); 26% olimpijczyków oceniła je jako łatwe, a zdanie to podzieliło 29% nauczycieli. Spośród tych uczniów, którzy uważali polecenie za bardzo trudne, wykonało je poprawnie 71%. Można było zauważyć zależność między oceną zadania a wskaźnikiem procentowym uczniów, którzy je dobrze wykonali: im trudniejsze zadanie, tym mniej uczniów

je realizowało. Nauczyciele i uczniowie byli zgodni co do oceny stopnia trudności zadania. Jako średniej trudności zakwalifikowała je większość, bo 56% uczniów i podobnie – 57% nauczycieli.

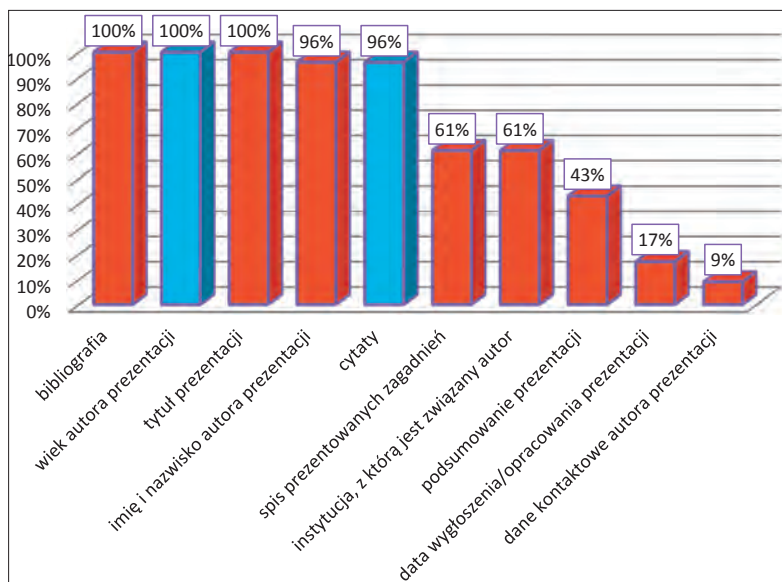
Wyk. 14. Ocena skali trudności zadania nr 5 przez uczniów (Nu=23) i nauczycieli (Nn=14) w odniesieniu do stopnia jego realizacji przez daną grupę uczniów

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych, 17 maja 2015 r.

Jak wspomniano, podobne umiejętności uczniów w zakresie zarządzania informacją sprawdzano przy okazji pytania 6 (por. Wykres 15). I ono nie sprawiło olimpijczykom większego problemu. Wszyscy uczniowie wskazali wśród niezbędnych elementów prezentacji bibliografię, tytuł prezentacji, prawie wszyscy (96%) imię i nazwisko autora. Wątpliwości 61% finalistów budziło, czy w prezentacji są obowiązkowymi elementami: spis prezentowanych zagadnień i instytucja, z którą związany jest autor, 43% wymieniało podsumowanie jako niezbędne. Data wygłoszenia/opracowania prezentacji znalazłaby się prawdopodobnie w rzadziej niż co piątej pracy (17%), a warto dodać, że nieco więcej uczniów wskazywało datę dostępu jako obowiązkową w przypadku opisu dokumentów elektronicznych (30%). Niewielki procent olimpijczyków (9%) podałoby na prezentacji kontakt do siebie.

To zdanie, jeszcze częściej niż poprzednie zostało zaliczane zarówno przez nauczycieli, jak i uczniów do średniej trudności (odpowiednio: 72% i 66%); 33% uczniów z tej grupy nie poradziła sobie z poprawną realizacją polecenia. Żaden z respondentów nie uważał zadania za bardzo łatwe, a przecież wypowiedzanie się w formie prezentacji to dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych, przynajmniej

w świetle zgromadzonych przez autorkę informacji, codzienność. Polecenie było łatwe zaledwie dla 17% uczniów i 14% nauczycieli. Spośród wskazanej grupy uczniów nie wszyscy poradzi sobie z zadaniem, takich było 73%. Bez względu na ocenę zadania w poszczególnych grupach uczniów rozwiązywała je podobna procentowo grupa (między 67% a 73%). Wyjątek stanowiła ta, która oceniła zadanie jako bardzo trudne. Poradziła z nim sobie połowa grupy.

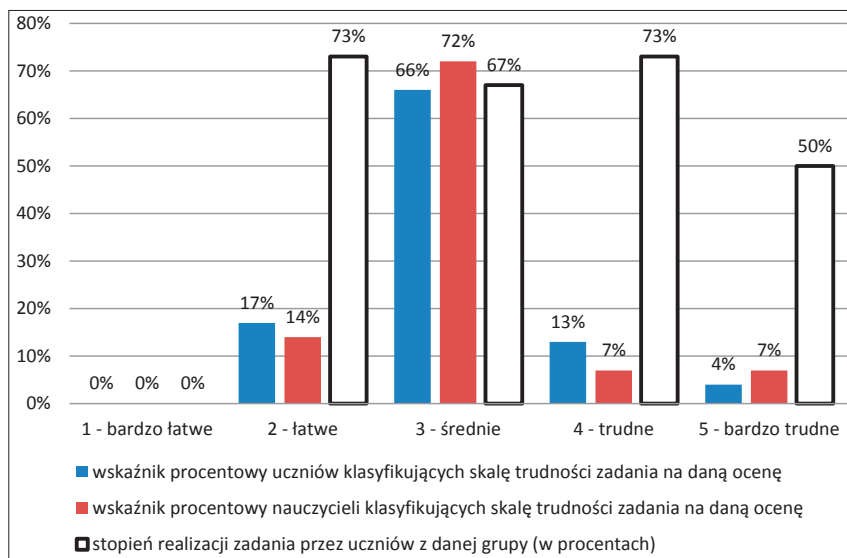

Wyk. 15. Zadanie nr 6 – Informacje, które powinny się bezwzględnie znaleźć w prezentacji: rozkład procentowy uczniów (N=23) wskazujących prawidłowe elementy
czerwonym kolorem oznaczono elementy obowiązkowe
niebieskim kolorem nieobowiązkowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych, 17 maja 2015 r.

Podsumowując, dla większości nauczycieli i uczniów zadania 5 i 6, polegające na podzieleniu się wiedzą z zakresu sporządzania prezentacji Power Point, cechowało się średnią trudnością. Zależność między oceną zadania przez daną grupę uczniów a wskaźnikiem procentowym tych, którzy je zrealizowali poprawnie, występowała raczej w przypadku pytania o zawartość pierwszego slajdu niż tego, które dotyczyło całej prezentacji. Zależność ta nie była jednak bardzo wyraźna. Większość uczniów nie miała problemu z wyliczeniem elementów obowiązkowych na pierwszym slajdzie prezentacji, najczęściej zapominała o dacie jej wygłoszenia/opracowania. Większość uczestników również orientowała się w zawartości

poszczególnych elementów w całej prezentacji, chociaż i tutaj uczniowie często nie uznawali za konieczne zamieszczania podsumowania, daty opracowania/wy-głaszania prezentacji. Najrzadziej podawali za niezbędne dane kontaktowe autora. Polecenie 5 zrealizowano w 85%¹³; 6 – w 68%¹⁴.

Wyk. 16. Ocena skali trudności zadania nr 6 przez uczniów (N=23) i nauczycieli (N=14) w odniesieniu do stopnia jego realizacji przez daną grupę uczniów

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych, 17 maja 2015 r.

Ze względu na ograniczone ramy artykułu pominięto analizę pytania 7, obszerniejszą niż w przypadku pozostałych pytań, z uwagi na złożoność zadań szczegółowych, wymagających do realizacji rozmaitych baz danych.

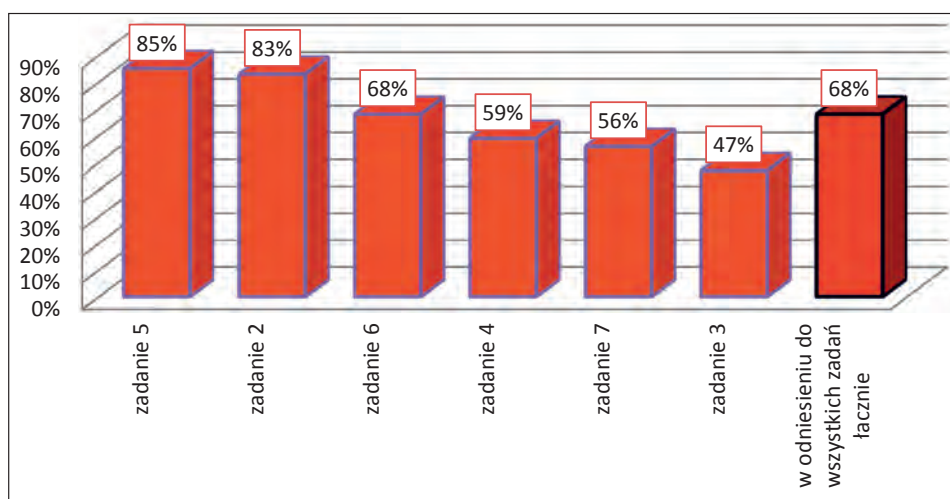
Podsumowanie

Podsumowując realizację poszczególnych zadań w teście kompetencji informacyjnych należałoby je uporządkować począwszy od tych, które prawidłowo rozwiązane zostawały najczęściej. Efekty tych działań można prześledzić na Wykresie 17. Najczęściej wykonywano poprawnie zadanie 5 i 2 (odpowiednio 85% i 83%). Można zatem uznać, że większość olimpijczyków nie miała problemu z wyszukiwaniem

¹³ Wskaźnik procentowy obliczono z proporcji: liczba poprawnych odpowiedzi w wymienionych 7 kategoriach w stosunku do wszystkich potencjalnych poprawnych odpowiedzi, czyli $N=23 \times 7=161$.

¹⁴ Wskaźnik procentowy obliczono z proporcji: liczba poprawnych odpowiedzi w wymienionych 10 kategoriach w stosunku do wszystkich potencjalnych poprawnych odpowiedzi, czyli $N=23 \times 10=230$.

informacji biograficznych oraz ze wskazaniem elementów obowiązkowych na pierwszym slajdzie w prezentacji Power Point. W ponad połowie (między 56% a 68%) poprawnie zrealizowano zadania 4, 6 i 7. Ich celem była weryfikacja umiejętności sporządzania opisów bibliograficznych źródeł piśmienniczych (dokumentowania informacji), wiedzy na temat poprawnego opracowywania informacji w postaci prezentacji Power Point oraz wyszukiwanie informacji z wykorzystaniem specjalistycznych baz danych, takich jak Karo, Przewodnik Bibliograficzny, FIDKAR itp. Najstąbiej wypadła realizacja polecenia 3, polegającego na dokumentowaniu wykorzystanych źródeł elektronicznych (43%). Jeżeli wziąć pod uwagę realizację całego testu przez wszystkich uczestników olimpiady, to otrzymano by wskaźnik 68%. Zdaniem autorki jest on wysoki.

Wyk. 17. Stopnie realizacji poszczególnych zadań w części praktycznej Olimpiady Bibliologicznej i Informatologicznej przez wszystkich uczniów

Źródło: opracowanie własne na podstawie zgromadzonych danych, 17 maja 2015 r.

Uczniowie wypadli nie najlepiej realizując zadanie polegające na sporządzeniu opisów bibliograficznych elektronicznych źródeł informacji. To najłabsze ogniwo kompetencji informacyjnych olimpijczyków i nad nimi właśnie powinni pracować nauczyciele bibliotekarze.

Ocena skali trudności zadań przez nauczycieli i uczniów nie zawsze była taka sama. Poszczególne różnice można wychwycić analizując dane zamieszczone i omówione w artykule. To co dla nauczycieli jest łatwe nie koniecznie musi być takim dla uczniów. Nie zawsze też ocena zadania jako trudnego powodowała, że było ono źle wykonane, podobnie – polecenie kwalifikowane jako łatwe lub nawet bardzo łatwe – nie zawsze było poprawnie rozwiązywane przez tak stwierdzającego ucznia.

Każdego finalistę przygotowywał do udziału w Olimpiadzie nauczyciel bibliotekarz (w świetle deklaracji nauczycieli). Opiekunowie finalistów, przygotowali podopiecznych w głównej mierze do realizacji zadań związanych z zarządzaniem informacją. Na tym etapie badań nie ustalano w jakim stopniu angażowali się oni w edukację olimpijczyków oraz jakie metody stosowali. Te zagadnienia wymagają odrębnych badań. Test kompetencji informacyjnych został wypełniony, biorąc pod uwagę wszystkich uczniów, w 68%¹⁵.

Olimpiada Bibliologiczna i Informatologiczna to doskonała okazja do pracy z uczniem zdolnym. Mają oni odpowiednią motywację i potencjał. To również bardzo mobilizujące dla nauczycieli bibliotekarzy, którym stworzono okazję do chwały przed dyrekcją, innymi nauczycielami, rodzicami, władzami miasta.

Bibliografia

- Antczak M., *Rola bibliotek i bibliotekarzy szkolnych w edukacji społeczeństwa informacyjnego na tle przeobrażeń oświatowych w Polsce w latach 1989–2007*, Łódź 2010.
- Antczak M., *Rola bibliotekarzy w nauczaniu umiejętności informacyjnych gimnazjalistów: wybrane zagadnienia*, „Przegląd Biblioteczny” 2010, r. 78, z. 1, s. 58–71.
- Antczak M., *Olimpiada Bibliologiczna i Informatologiczna*, „Biblioteka w Szkole” 2013, nr 12, s. 3–4.
- Antczak M., *Bibliotekarze szkolni wobec nowych wyzwań edukacyjnych początku XXI w. Wybrane zagadnienia*, [w:] *Biblioteka w przestrzeni edukacyjnej: funkcje i wyzwania w XXI wieku*, red. S. Skórka, Kraków 2013, s. 22–41.
- Dzieci sieci. Raport z badań*. red. nauk. P. Siuda, G. D. Stunża, Gdańsk 2012.
- Jasiewicz J., *Kompetencje informacyjne młodzieży: analiza, stan faktyczny, kształcenie na przykładzie Polski, Niemiec i Wielkiej Brytanii*, Warszawa 2012.
- Czas przemian – czas wyzwań. Rola bibliotek i ośrodków informacji w procesie kształtowania kompetencji współczesnego człowieka*, red. J. Jasiewicz, E. B. Zybert, Warszawa 2014.
- Kurkowska E. J., *Edukacja informacyjna w bibliotekach*, Warszawa 2012.
- Kształcenie uczniów zdolnych – proponowane metody i formy pracy*, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Zespół ds. budowania Krajowego Systemu Wspierania Zdolności i Talentów, CODN, 2009, [online:] <http://www.npseo.pl/data/documents/3/243/243.pdf> [dostęp: 24.05.2015].
- Olimpiada Bibliologiczna i Informatologiczna 2013*, dostępny w Internecie: [online:] <http://www.olimpiadabii.uni.lodz.pl/> [dostęp: 24.05.2015].
- Piotrowska R., *Edukacja informacyjna w polskiej szkole*, Warszawa 2011.
- Rozporządzenie MEN z 23 grudnia 2008 r., Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, których ukończenie umożliwia uzyskanie świadectwa dojrzałości po zdaniu egzaminu maturalnego*.
- Sijko K., *Kompetencje komputerowe i informacyjne młodzieży w Polsce. Raport z międzynarodowego badania kompetencji komputerowych i informacyjnych ICILS*, Instytut Badań Edukacyjnych, Warszawa 2013, [online:] <http://www.eduentuzjasci.pl/images/stories/publikacje/ibe-raport-icils.pdf> [dostęp: 24.05.2015].

¹⁵ Wskaźnik procentowy obliczono z proporcji: liczba poprawnych odpowiedzi w stosunku do wszystkich potencjalnych poprawnych odpowiedzi, czyli N=851

Information competence of the members of the Library Science and Information Olympics in the light of own research

Abstract

The aim of the author of the article was to draw attention to the new opportunities the librarian teachers are offered when working with gifted high school pupils and preparing them for the Library Science and Information Olympics. Did the teachers manage the challenge of preparing young people for the management of information? Research method was applied to obtain the answer. The purpose of the research, which the author set herself, was to describe the knowledge and information literacy of particularly gifted high school pupils, being prepared by the librarian teachers to participate in the finals of the Library Science and Information Olympics in the school year 2014/15. To achieve it, both the survey method and the competence test, developed for this purpose, were applied. The questionnaire, containing questions to determine the respondents' degree of the Olympics test's questions difficulty, was addressed both to high school pupils and their teachers. After the data had been collected, the comparative method to verify assessing the scale of the difficulties of the same tasks by two groups - students and teachers, was planned to be used. Conclusions from the study: the librarian teachers prepared pupils for the tasks related to the management of information - the test was completed, taking into account all students, in 68% .

Key words: information skills, pupils, information management, science's Olympics, researches of information's competencies, capable student, information literacy

Mariola Antczak

Łódź University

Library Studies and Science Information Department

Załącznik: Pytania i punktacja części praktycznej III etapu II edycji Olimpiady Bibliologicznej i Informatologicznej 2014/15

Finał Olimpiady – część praktyczna

Klucz odpowiedzi

Nazwisko i imię Finalisty:.....

POLECENIE	PRAWIDŁOWA ODPOWIEDŹ	PUNKTACJA MAKSYMALNA	UZYSKANE PUNKTY
1. Zapisanie pliku pod swoim nazwiskiem i imieniem na pulpicie		1 pkt	
2. Napisz w 5 zdaniach biogram Wisławy Szymborskiej			
w tym	dokładnie 5 zdań	1	
punktowane:	data urodzin i śmierci (wymagany rok)	1	
	charakterystyka (poetka, eseistka, krytyk literacki, tłumaczka, felietonistka)	1	
	informacja o Noblu z rokiem przyznania nagrody	1	
	co najmniej jeden tytuł utworu lub zbioru	1	
SUMA:		5 pkt.	
3. Sporządź opis bibliograficzny źródeł wykorzystanych w zadaniu 2		3 opisy x 2 pkt. = 6 pkt.	
elementy wymagane:	autor/hasło [w encyklopedii]	0,5	
	tytuł/nazwa strony (organizacji, instytucji, przedsięwzięcia)	0,5	
	adres URL	0,5	
	data dostępu	0,5	
SUMA:		6 pkt.	
4. Podaj najważniejsze elementy, które powinieneś wymienić cytując drukowane źródło informacji			
elementy wymagane:	odpowiedzialność główna (nazwa autora/redaktora)	1	
	tytuł	1	
	oznaczenie (numer)wydania	1	
	rok wydania	1	
	ISBN	1	
SUMA:		5 pkt.	
5. Jakie informacje powinny się znaleźć na pierwszym slajdzie prezentacji?			
w tym:	a) imię i nazwisko autora prezentacji	1	
ZA BŁĘDNĄ ODPOWIEDŹ -1 pkt	c) data wygłoszenia/opracowania prezentacji	1	
	d) instytucja, z którą jest związany autor (której jest uczniem/ studentem/pracownikiem)	1	
	f) tytuł prezentacji	1	
	Odpowiedzi, za które były punkty ujemne: b) spis prezentowanych zagadnień; e) adres e-mail autora prezentacji; g) bibliografia		
	SUMA:	4 pkt.	
6. Które informacje powinny się <u>bezwzględnie</u> znaleźć w prezentacji?			

W tym: ZA BŁĘDNĄ ODPOWIEDŹ -1 pkt	a) imię i nazwisko autora prezentacji	0,5	
	b) spis prezentowanych zagadnień	0,5	
	c) data wygłoszenia/opracowania prezentacji	0,5	
	d) instytucja, z którą jest związany autor (której jest uczniem/ studentem/pracownikiem)	0,5	
	g) bibliografia	0,5	
	h) podsumowanie prezentacji	0,5	
	j) tytuł prezentacji	0,5	
	Odpowiedź , za którą nie było punktów ujemnych: e) dane kontaktowe autora prezentacji; Odpowiedzi , za które były punkty ujemne: f) cytaty; i) wiek autora prezentacji		
SUMA:	3,5 pkt.		
7. Korzystając z cyfrowych źródeł informacji odpowiedz na następujące pytania:			
a)	Ile wydań książek w języku polskim laureata nagrody Nobla Patricka Modiano rejestruje baza <i>Przewodnik Bibliograficzny</i> ? Odp.: 12 (PB BN)*	1	
b)	Podaj tytuł polskiego czasopisma, dostępnego w bibliotekach cyfrowych, które ukazywało się w języku chińskim. Odp.: „Nowy Górnik wer. chińska” (FBC, zaawansowane – typ zasobu+język)	1	
c)	Podaj tytuł czasopisma „Speedway Rewia” przed 1993 rokiem. Odp.: 10065* (FBC, typ zasobu)	1	
d)	Jak brzmi pełna nazwa ustawy opublikowanej w „Dzienniku Ustaw” 2001 nr 129, poz. 1440? Odp.: <i>Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o zmianie ustawy o bibliotekach (ISAP).</i>	1	
e)	Która z krakowskich bibliotek ma w swoich zbiorach najwięcej publikacji dotyczących orła przedniego? Odp.: Biblioteka Jagiellońska [3]* (KaRo)	1	
f)	Podaj, która z baz dostępnych w wyszukiwarce FIDKAR rejestruje Życie książki Jana Muszkowskiego. Odp.: Katalog Główny BN [INNOPAC]* (FIDKAR)	1	
SUMA:		6 pkt.	
SUMA CAŁKOWITA:		30,5 pkt.	

* => Sprawdzić wynik w dniu Olimpiady.